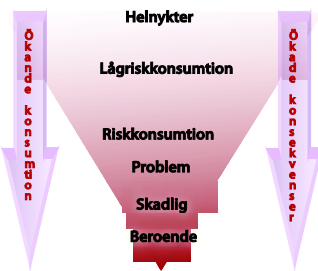

Problematik
Utredning och
diagnostik
Behandling
UpDate 2010
Bengt Sternebring

Craving
”Hjärtat slår snabbare, magen blir
upprörd, man kan till och med
känna smaken eller lukten av
drogen trots att den inte finns i
närheten.
Och så den starka känslan
av att dras till drogen...”

Alkoholtratten

Helnykter
Lågriskkonsumtion
Riskkonsumtion
Problem
Skadlig
Beroende

Screening

- Tidig upptäckt:
riskkonsumtion
- Sen upptäckt:
missbruk
- För sen upptäckt:
beroende

Utredningsgång

- Anamnes/TLFB
- Laborationer
- CAGE
- AUDIT
- ICD/DSM

Akut etanolintag i ökande mängd kan leda till

- Eufori, ångestdämpning
- Aggressivt beteende
- Sederig
- Medvetandeförlust
- Andningsdepression
- Koma och död

Normalkonsumenten och promille

0,2-0,3

Lättare att tala,
hämninglösande, avslappande,
förväntningseffekter

Normalkonsumenten och promille

0,2-0,3 Lättare att tala, hämninglösande, avslappande,
förväntningseffekter

0,6

Värme känsla, psykisk avspänning,
minskad precision,
förlängd reaktionstid

Normalkonsumenten och promille

0,2-0,3 Lättare att tala, hämninglösande, avslappande, förväntningseffekter
0,6 Värme känsla, psykisk avspänning, minskad precision, förlängd
reaktionstid

0,9

Högljuddhet, vresighet,
dysterhet.
Slutgräns för icke alkoholiserad

Normalkonsumenten och promille

0,2-0,3 Lättare att tala, hämningslösande, avslappande, förväntningseffekter

0,6 Värme känsla, psykisk avspänning, minskad precision, förlängd reaktionstid

0,9 Högljuddhet, vresighet, dysterhet. Slutgräns för icke alkoholiserad

1,2 Svårigheter att stå och gå

Normalkonsumenten och promille

0,2-0,3 Lättare att tala, hämningslösande, avslappande, förväntningseffekter

0,6 Värme känsla, psykisk avspänning, minskad precision, förlängd reaktionstid

0,9 Högljuddhet, vresighet, dysterhet. Slutgräns för icke alkoholiserad

1,2 Svårigheter att stå och gå

1,5 Raglar, faller

Normalkonsumenten och promille

3,0 Närmar sig medvetslöshet

4 – 5 Dödlighetsgräns

Alkoholintoxikation

- Sluddrigt tal
- Dålig koordination
- Ostadig gång
- Nystagmus
- Minnesstörning/försämrad uppmärksamhet
- Stupor eller koma

Riskkonsumtion

veckokonsumtion

Kvinnor

108 gram = 34 cl starksprit = 9 glas

Män

168 gram = 53 cl starksprit = 14 glas

1 glas = 12 gram

Med 1 glas (12 g) menas

1 flaska folköl (50cl)

1 burk starköl (33cl)

1 glas vin (10cl)

1 litet glas starkvin (8cl)

1 nubbe (4cl) starksprit

Risikfaktorer

- Högkonsumtion
- Ökad tolerans
- Dricker snabbt
- Tidig rökdebut
- Röker mycket
- Äter lätt
- Hoppar över mat
- Oroad
- Trötthet-frånvaro
- Vännerna dricker
- Fritidsaktiviteterna
- Stressa av med ...
- Vita veckor
- Svårt sluta

Risikfaktorer

Dags att omvärdera ålder

Alkoholberoendet högst vid 18-29 år

Istället för ett medelålderstillstånd är det en
tidig störning i utvecklingen mot att bli vuxen!

NIAAA

Missbruk

- Misslyckas i sin roll
- Risktagning
- Legala problem
- Sociala problem

"Suget"

Positiv förstärkning

drogen tas för att få belöning

Negativ förstärkning

drogen tas för att undvika
abstinenssymtom

Vad är craving?

- ❖ För belöning
- ❖ Mot abstinens
- ❖ Tvångsmässigt

Verheul 1999

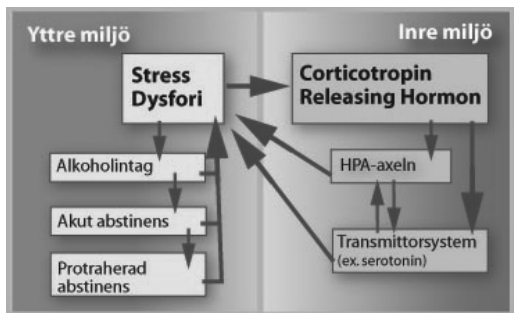
Vad är craving?

En av de viktigaste komponenterna i
cravingkomplexet:

stress

Zywiak 2003, Birch 2004, m.fl.

Yttre och inre miljön vid alkoholberoende

Diagnostik

- Intoxikation
- Riskkonsumtion
- Missbruk
- Beroende

Drug - set - setting

- **Drug**
Substansen, blandningen, dosen
- **Set**
Personerna
- **Setting**
Omgivningen, miljön

AUDIT

Alcohol Use Disorders Identification Test

- Upptäcker högkonsumtion och problemdrickande
- Inkluderar alla (högkonsumtion-beroende)
- Rekommenderas av WHO
- Rekommenderas av Socialstyrelsen
- God sensitivitet och specificitet

AUDIT

Riskfylld konsumtion

1

Hur ofta över huvud taget

2

Volymer

3

Hur ofta hög konsumtion

AUDIT

Beroende-symtom

4

Kontrollförlust

5

Alkohol före annat

6

Återställare

AUDIT

Skadligt bruk	7	Skuld känslor
	8	Black outs
	9	Alkoholrelaterade skador
	10	Andras oro

AUDIT - observanda

1 p eller mer på 2 o/e 3 indikerar riskfylld konsumtion <small>volymer och ofta hög konsumtion</small>
1 p eller mer på 4-6 indikerar möjlig beroendeproblematik <small>Kontrollförlust, alkohol före annat, återställare</small>
1 p eller mer på 7-10 indikerar redan haft beroendeproblematik <small>skuld, minnesluckor, skador, andras oro</small>
Poäng på 9 och 10 men inte på föregående indikerar en möjlig hög alkoholkonsumtion men inte aktuell <small>skador, andras oro</small>

AUDIT För bästa resultat

- Förklara vad AUDIT går ut på
- Förklara varför – hälsotillståndet
- Kolla att patienten förstår frågorna och att du tolkar svaren rätt
- Vänlig atmosfär
- Framhåll noga att det är sekretess

AUDIT — behandlingsförslag

0 – 7	Information om alkohols möjliga negativa effekter
8 - 15	Eventuell Kort Rådgivning om risker vid hög alkoholkonsumtion
16 – 19	Kort Rådgivning och uppföljning (FRAMES)
20 – 40	Fördjupad diagnostik och behandling (farmakologisk och samtalsintervention). Ställningstagande till remiss till specialist vid beroendeklinik/mottagning.

Undersökningar

- GGT, ASAT, ALAT
- CDT
- MCV
- PEth
- 5HTOL
- URIN/BLOD tox-screening

Beroendet

Nora Volkow 1985

- PET-studie visar hjärnförändringar vid kokainintag (hjärnskador)
- D2-receptorens betydelse
- Miljöpåverkan kan förändra receptorena

**Gott om dopaminreceptorer
= skydd mot drogmissbruk**

Vem blir alkoholberoende?

Marc Schuckit

- ◆ Låg respons på alkohol
- ◆ Stark impulsivitet
- ◆ Psykisk sjukdom

Beroende

- ICD 10 →
 - Toleransökning
 - Abstinensutveckling
 - Kontrollförlust
 - Behov – tvång att inta drogen
 - Ointresse för annat
 - Fortsatt intag trots fysiska/psykiska skador

Beroendet är en kroniskt recidiverande sjukdom som ska behandlas som alla andra kroniskt recidiverande sjukdomar som diabetes, astma...

Jörgen Engel, professor i farmakologi,
Göteborg

Inläggningsskriterier

- Tidigare svår abstinens
- Stigande puls (>115)
- Hög promillehalt (>3)
- Blandintoxikation
- Somatiska komplikationer
- Psykiatriska komplikationer

Behandling av alkoholabstinens

- Ångest, oro
- Vitaminer
- Antiepileptika
- Sedering
- Sömn

Hur gör vi?

SBU
Socialstyrelsen
Läkemedelsverket

Läkemedelsverket

Från riskbruk till beroende

Konsekvenser

- Intoxikation
- Abstinens
 - Ospezifisk
 - Specifik

Behandling av alkoholabstinens

- Ångest, oro
- Vitaminer
- Antiepileptika
- Sedering
- Sömn

Hur gör vi?
SBU
Socialstyrelsen
Läkemedelsverket

Abstinensbehandling

- Theralen
- Atarax
- Haldol
- Imovane
- Stilnoct
- Lergigan forte

Specifik abstinens

Bensodiazepiner

Reviews 1997, 1999, 2009:

- ❖ **Abstinensen:** bra
- ❖ **Alkohodelirium:** bra
- ❖ **Kramper:** bra
- ❖ **Mortalitet:** ingen
- ❖ **Biverkningar:** få/inga

Specifik abstinens

Bensodiazepiner

Stesolid, Oxascand

Heminevrin

Efter abstinensgrad

Tiamin vid alkoholberoende

Allvarlig vitaminbrist leder till bestående hjärnskador (Wernicke-Korsakoff)

Tiamin ska alltid ges till beroende med abstinens

”craving”

Positiv förstärkning

drogen tas för att få belöning

Negativ förstärkning

drogen tas för att undvika abstinenssymtom

Farmakologisk behandling

- Disulfiram (Antabus)
- Akamprosat (Campral)
- Naltrexon

Evidensbaserad kunskap

Det finns få läkemedel som har så **bra effekt** som Naltrexon och Campral

Det finns få evidensbaserade läkemedel som används så lite!

Att fundera på

- Depression och alkoholberoende är lika omfattande sjukdomar
- 70 ggr fler individer behandlas för depression

Prediktorer

- Akamprosat**
 - Svår abstinens(?)
- Naltrexon**
 - hereditet
 - kraftfull craving

NYTT

Naltrexon/prediktorer

Verkningsmekanismerna
börjar skönjas

- Krävs en speciell gentyt

Vad säger patienten?

- ↪ **Ingen skillnad** Campral/Naltrexon
- ↪ **Upplever inget minskat sug**
- ↪ **Campral**
 - ↪ För många tabletter
 - ↪ Få rapporterade biverkningar
- ↪ **Naltrexon**
 - ↪ Fler biverkningar än Campral

Campral och Naltrexon

- ↪ **Compliance**
- ↪ **Motiverad patient**

Läkemedel och...

Nya forskningsdata för såväl Naltrexon som Akamprosat talar för att Kort Intervention räcker

KBT eller andra beteendeterapier förstärker inte farmakareultatet

Huvudeffekt

Akamprosat

Reducering av allvarligt återfall

Naltrexon

Reducering av allvarligt återfall

Akamprosat och naltrexon Behandlingsperiod

Behandlingen bör pågå minst 6 – 12 månader

Vid terapivikt – byte till annat alternativ

Behandlingen kan bli livslång (kronisk sjukdom)

Alla kan kombineras!

Disulfiram kan kombineras med akamprosat eller naltrexon. Akamprosat och naltrexon kan kombineras.

Säkerhet och tolerabilitet

Akamprosat och naltrexon

Båda har god säkerhetsprofil och begränsade biverkningar som obetydligt skiljer sig från placebo.

Antabus

- Motiverad patient
- Motiverad behandlare
- Intas under övervakning
- Titra fram dosen

Campral

- **Behandlingsresultat**
 - Färre dryckesdagar
 - Längre helnyktra perioder
 - Minskar suget

Naltrexon

■ Behandlingsresultat

Mindre sug efter alkohol

Färre dryckesdagar

Färre återfall

Alkoholeffekten mindre

Möjliga prediktorer:
hereditet och kraftigt alkoholsug

Konsten att undvika initiala biverkningar

På gång ...

- Ondansetron
- Baklofen
- Tiaprid
- Topiramet
- Gabapentin
- Pregabalin
- ?

Orsaker till bättring

- Mognad, rollfördelningar
- Åldrande
- Sjukdom
- Partner, barn
- Skilsmässa, död
- Legalt
- Ekonomi
- Arbetsituationen
- Nya vänner
- Religiösa upplevelser
- Behandling

Brief Intervention

Kort Rådgivning

- Togs fram för 20 år sedan
- Välundersökt
- Behandlingseffektiv
- Kostnadseffektiv

Jonathan Chick

Kort Rådgivning

- Närsjukvård
- Företagshälsovård

Kort Rådgivning

■ Målsättning

- Högkonsumerter
- Beroendepatienter

KR kan vara inledningen för en beroendepatient att nå djupare insikt och fullfölja behandlingen vid specialistklinik

Målsättning

- Total nykterhet
- Ofarlig – acceptabel konsumtion

FRAMES

■ Feedback of Personal Risk

- Riskerna för patienten vid fortsatt alkoholkonsumtion

■ Responsibility of the Patient

- Patientens val och ansvar för att uppnå behandlingsmålet

FRAMES

■ Advice to change

- Råd om hur lågriskkonsumtionen ser ut

■ Meny of Ways to Reduce Drinking

- Olika möjligheter och strategier för att få ner alkoholkonsumtionen

FRAMES

■ Empathic Counseling Style

- Varm, reflekterande och förstående attityd

■ Self-Efficacy or Optimism of the Patient

- Egentillit och positivt tänkande

Kort Rådgivning

- **Besök 1 (v.1)**
 - Sjuksköterska: AUDIT, provtagning
- **Besök 2 (v.2)**
 - Läkare: Diagnostik, Målsättning, Timing
- **Besök 3 (v.7)**
 - Sjuksköterska: Provtagning
- **Besök 4 (v.8)**
 - Läkare: FRAMES
- **Besök 5 (v.24)**
 - Läkare: FRAMES
- **Besök 6 (v.52)**
 - Läkare: FRAMES, avslutande samtal

Uppföljning

- Ytterligare möten under första året
- Ytterligare möten efter behandlingsår

Alkoholberoende

- Diagnostiska instrument
- Bra behandlingsmodeller
- Forskningsframsteg

Motiverad patient

Att läsa...
